

Nieuwsbrief
Onderwijsbibliotheekdienst
Voortgezet Onderwijs
september 2014

Inhoud

Leesbevordering	2
De Bibliotheek op school VO	4
Congres Mediatheek & Bibliotheek, sleutel tot succes	5
Monitor de Bibliotheek op school	5
De leesfabriek	5
Producten en diensten van de bibliotheek voor het VO	7
Mediawijsheid	9
Blog Schoolmediathecarissen	11
Energie Battle	11
Redactioneel	12

Leesbevordering

Onderzoeken tonen aan dat lezen een belangrijke bijdrage kan leveren aan de taalontwikkeling van leerlingen. Structurele aandacht voor vrij lezen zorgt voor een verbetering van de leerresultaten. Wie meer leest, scoort hoger op taaltoetsen. Mediatheek en bibliotheek kunnen daarbij doelgericht samenwerken. De brochure *Meer lezen, beter in taal-vmbo* beschrijft op basis van wetenschappelijk onderzoek, hoe vrij lezen op school en vrijetijdslezen thuis bijdragen aan de taalontwikkeling van vmbo leerlingen.

Een korte samenvatting

De helft van de Nederlandse basisschool leerlingen gaat na groep 8 naar het vmbo. Taalvaardigheid is een belangrijke voorwaarde om de opleiding met succes te kunnen afronden. En succes betekent perspectief op een hogere vervolgopleiding en uiteindelijk een betere positie op de arbeidsmarkt.

Onderzoek

Uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen blijkt dat maar liefst een kwart van de leerlingen in de basis- en kaderberoepsgerichte opleidingen de teksten in schoolboeken niet goed begrijpt (Hacquebord e.a. 2004). Een beeld dat wordt bevestigd door onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs (2008) en het internationale Pisa- onderzoek (15 procent van de jongeren van 15 jaar zijn niet in staat om eenvoudige teksten te lezen).

Taalbeleid

Om vmbo leerlingen te helpen een stap vooruit te zetten is een doelgericht taalbeleid nodig dat bestaat uit twee componenten. Ten eerste de didactische aanpak die betrekking heeft op het vak Nederlands, taal in de zaak- en beroepsvakken en extra ondersteuning voor leerlingen die zwak zijn in specifieke taalonderdelen. Ten tweede de aanpak vrij lezen, lezen in boeken, strips en tijdschriften naar eigen interesse, op school en thuis. Beide componenten verdienen evenveel aandacht en dienen planmatig te worden aangepakt.

Effecten van vrij lezen

De Amerikaanse onderzoeker Stephen Krashen deed onderzoek naar het verband tussen vrij lezen en taalontwikkeling.

Hij constateerde dat lezen een positief effect heeft op de ontwikkeling van begrijpend lezen, spelling, schrijven, grammatica en woordenschat. Ook de recente studie van Suzanne Mol en Adriana Bus toont aan dat kinderen en jongeren die veel lezen in hun vrije tijd hoger scoren op toetsen voor woordenschat, leesbegrip, basisvaardigheden van lezen, technisch lezen en spelling dan niet-lezende leerlingen. Voor woordenschat en technisch lezen wordt het effect groter naarmate de leerlingen ouder worden. Met een grotere woordenschat zijn de vmbo leerlingen beter in staat om het onderwijs goed te volgen en teksten in schoolboeken goed te begrijpen. Om de woordenschat van leerlingen maximaal te laten groeien is een combinatie nodig van gerichte woordenschatinstructie en vrij lezen.

Een kwartier lezen per dag

Amerikaanse onderzoekers schatten dat leerlingen die een kwartier per dag lezen, hun woordenschat uitbreiden met 1.000 nieuwe woorden per jaar. Het maakt ook uit wat ze lezen. Uit het internationale PISA-onderzoek blijkt dat jongeren die gevarieerd lezen, hoger scoren op taal dan jongeren die dat niet doen. Ook is aangetoond dat leerlingen hun woordenschat meer uitbreiden door te lezen dan door te luisteren.

Leesplezier en leesvaardigheid

Leesplezier en leesvaardigheid hangen nauw met elkaar samen. Leerlingen die met plezier lezen, scoren hoger op taaltoetsen. Dat pleit ervoor om het stimuleren van leesplezier op te nemen in het taalbeleid van de school. Stephen Krashen geeft de volgende richtlijnen:

- zet vrij lezen dagelijks op het rooster (15 tot 20 minuten)
- zorg voor gevarieerd leesmateriaal in de klas
- laat leerlingen zelf kiezen wat ze willen lezen
- eis niet dat ze hun boek uitlezen
- praat met de leerlingen over wat ze gelezen hebben
- geef het goede voorbeeld (lees zelf ook als leerlingen lezen)
- werk niet met een beloningssysteem
- vraag niet naar een boekverslag
- toets de leerlingen niet op wat ze gelezen hebben

Kies voor een structurele aanpak waarbij het omgaan met boeken een vanzelfsprekend onderdeel wordt van iedere lesdag.

Samenwerking met mediatheek en bibliotheek

De mediatheek en de bibliotheek zijn voor de school dé partners om het lezen te stimuleren. Een optimale samenwerking leidt tot succes.

Zij kunnen helpen om de taalontwikkeling van leerlingen te bevorderen door in samenwerking met docententeams, leerlingen te stimuleren om meer te lezen, op school en thuis. Ze zetten hun deskundigheid in op het gebied van collecties (jeugdliteratuur, informatieve boeken, collecties bij zaakvakken etc.),

leesbevorderingsbeleid, leesbevorderende activiteiten en verzamelen gegevens voor evaluatie.

Lees hier het rapport [Meer lezen, beter in taal](#).

De Bibliotheek op school VO

De Bibliotheek op school is de nieuwe educatieve aanpak van bibliotheken voor het primair onderwijs. Daarmee leveren ze een belangrijke bijdrage aan leesbevordering en mediawijsheid. Deze succesvolle aanpak kreeg in 2012 een vervolg. Afgelopen schooljaar zijn 6 pilots gestart in het voortgezet onderwijs. De aanpak is gericht op:

- het meetbaar bevorderen van het leesplezier
- het stimuleren van de taalontwikkeling
- het meetbaar verbeteren van de informatie- en mediavaardigheden.

Collectie, lezen en mediawijsheid zijn de pijlers van deze aanpak die lokaal wordt uitgevoerd. Uitgangspunt is wat de school al doet. In overleg op strategisch niveau staan vragen centraal als 'hoe kan de bibliotheek de school ondersteunen bij het verbeteren van de lees- en mediaprestaties van de leerlingen en wat is er nodig om dat te realiseren'.

De Bibliotheek Oosterschelde voert een pilot uit op de Pontes scholengroep, locaties Pieter Zeeman en het Goese Lyceum, locatie Bergweg.

Lees hier [meer informatie over de VO pilots](#).

Congres Mediatheek & Bibliotheek, sleutel tot succes

Het congres op 5 juni 2014 stond in het teken van de Bibliotheek op school VO. Praktische en meer beschouwende presentaties wisselden elkaar af. Ruimte voor verhalen uit de praktijk. En heel belangrijk: door Eppo van Nispen tot Sevenaer werden de mediathecarissen op een voetstuk geplaatst. Een uitgebreid [verslag in woord en beeld](#).

Monitor de Bibliotheek op school

Meten is weten. In de pilots VO wordt met behulp van digitale vragenlijsten informatie verzameld omtrent het lees- en leengedrag van de leerlingen, de leesmotivatie, informatievaardigheden, het leesbevorderend gedrag van docenten en het taalbeleid van de school. Ruim 1000 leerlingen vulden de vragenlijsten in. De resultaten laten zien dat er nog veel winst te behalen is op het gebied van lezen en leesbevordering in het vmbo. Op basis van de uitkomsten op schoolniveau stellen de bibliotheken en scholen het leesplan en de gezamenlijke aanpak verder bij. Om uiteindelijk te komen tot een optimaal resultaat.

De leesfabriek

De Leesfabriek is een website en een social media platform voor en door lezende jongeren: een digitale ontmoetingsplek voor jongeren die geïnteresseerd zijn in literatuur, bedacht en vormgegeven door John Schrijnemakers en Dorothee Postel.

Onlangs vond in de mediatheek van het Ostrea Lyceum de start van de eerste lokale Leesfabriek in Goes plaats.

Het was een leuke happening, met docenten Nederlands en hun collega's uit Middelburg, met collega mediathecarissen, met John en Dorothee, met de plaatselijke boekhandelaren, met schrijver Maurits de Bruijn die vertelde over zijn eerste boek *Broer* en natuurlijk met leerlingen. Met het VOOR leerlingen zit het wel goed, het DOOR leerlingen blijkt een lastig traject. Na schooltijd en 's avonds kan *lezen* de concurrentie met sport en/of baantje niet aan.

De workshop recensie schrijven die Manda Heddema van boekhandel *De koperen tuin* om niet aanbod, werd bezocht door hetzelfde groepje enthousiaste leerlingen.

Haar volgende actie: een ontmoeting met Toine Heijmans (*Op zee* en *Pristina*). "Hij komt alleen als er 15 aanmeldingen zijn". Gelukkig was het geen strikte voorwaarde. De jongeren die de Leesfabriek kennen en gebruiken en er recensies voor willen schrijven, zijn al lezers en hebben al belangstelling voor literatuur. Het is een uitdaging om hen ook ambassadeurs voor-plezier-in-lezen te laten worden.

In Zeeland zijn nu (augustus 2014) twee scholen in Goes en twee in Middelburg (Ostrea, Pontes, Nehalennia, CSW van de Perre) betrokken bij de Leesfabriek.

In oktober komt het nieuwe boek van Floortje Zwigman uit.

Samen met de uitgever organiseert zij daarvoor een presentatie in haar eigen Zeeland.

De Leesfabriek probeert met de scholen een tour te organiseren om deze boekverschijning tot een feestje te maken voor auteur en lezers. Met de Leesfabriek als platform, met de samenwerking op school tussen docenten en mediathecarissen en met de mogelijkheden van de plaatselijke boekhandels en bibliotheken kan het geen leerling meer ontgaan dat lezen belangrijk is en leuk kan zijn.

Tilly Osinga (mediathecaris Ostrea Lyceum Goes)

Producten en diensten van de bibliotheek voor het VO

Vanaf dit schooljaar vindt u de producten en diensten van **de bibliotheek** in een digitale productencatalogus voor het onderwijs.

Voor scholen in Vlissingen:

<http://onderwijs.bibliotheekvlissingen.nl>

Voor scholen in Zeeuws-Vlaanderen:

<http://onderwijs.bibliotheekzeeuwsvlaanderen.nl>

Voor scholen in Middelburg:

<http://onderwijs.zeeuwsebibliotheek.nl>

Voor scholen in de regio Oosterschelde:

<http://onderwijs.bibliotheekoosterschelde.nl>

In de digitale productencatalogus zijn de producten opgenomen van zowel de bibliotheek als van de Onderwijsbibliotheekdienst van de Zeeuwse Bibliotheek. Docenten en schoolmediathecarissen kunnen een keuze maken uit het aanbod en meteen een bestelling plaatsen.

Denk bijvoorbeeld aan een bezoek aan de bibliotheek, aan het lenen van collecties of aan lessen mediawijsheid. Daarnaast kunt u terecht voor advisering rondom uw schoolmediatheek.

Leescollectie jeugd- en jongerenliteratuur

De Onderwijsbibliotheekdienst beschikt over een uitgebreide collectie Nederlandstalige jeugd- en jongerenliteratuur voor leerlingen van vmbo tot ...

[Lees meer >>](#)

Mediawijsheid in Zeeland

Internet en sociale media zijn niet meer weg te denken uit de leefwereld van kinderen en jongeren. Mediacoaches van de bibliotheken in Zeeland ...

[Lees meer >>](#)

Hoe werkt het?

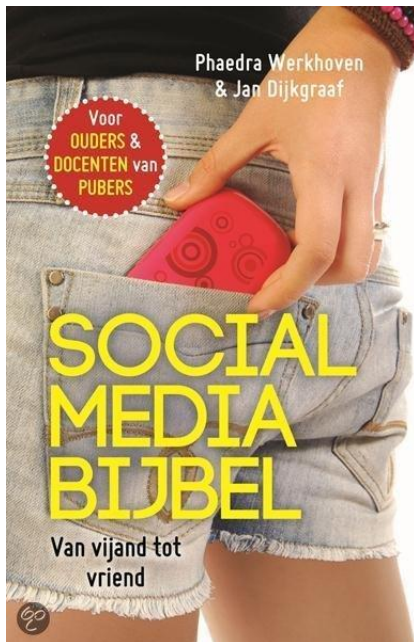
- Ga naar één van bovenstaande links
- Selecteer aan de rechterkant de doelgroep: voortgezet onderwijs
- Dan ziet u alle lessen, collecties en andere producten in het middenveld staan.
- Kies een product naar keuze. U ziet meer informatie.
- Kies "product aanvragen".
- Vul de gevraagde velden in.
- Direct na het afronden van de bestelling ontvangt u automatisch een controlemail.
- Als de afspraken ingepland zijn door een medewerker van de bibliotheek, krijgt u hiervan per e-mail een definitieve bevestiging.

- Collecties of producten voor gebruik op school kunt u afhalen in de bibliotheek
- De school ontvangt een factuur van de Onderwijsbibliotheekdienst in mei en in november en een factuur (indien van toepassing) van de bibliotheek.

Mediawijsheid

Social Media Bijbel

Leerlingen leven met social media.

Het is misschien niet altijd even gemakkelijk om te leven met de nieuwe realiteit die social media hebben gecreëerd.

De Sociale Media Bijbel is een uitgave om de social media van vijand tot vriend te maken. Speciaal geschreven voor docenten en ouders van kinderen in de puber leeftijd.

Er staan tips in om social media anders te benaderen en de positieve kant ervan te herkennen, wat kan wel en wat kan niet in vraag- en antwoordvorm. Het geheel is toegesneden op de Nederlandse situatie en voorzien van actuele voorbeelden.

De auteurs van het boek beheren tevens de website van de Social Media Brigade, ook toegesneden op het voortgezet onderwijs.

Wat is er nodig om social media in het onderwijs te gebruiken?

Ingevuld door
 87 docenten
 1 manager / directeur
 5 onderwijs ondersteuners
 4 andere functie in het onderwijs
 3 andere functie buiten het onderwijs

100
 mensen hebben het onderzoek ingevuld.

93 gebruiken al social media in het onderwijs.

7 gebruiken nog geen social media in het onderwijs.

97 willen meer doen met social media in het onderwijs.

4 PO

12 VO

82 MBO

0 HO

0 WO

1 Andere sector

1 Buiten het onderwijs

Digitale bronnen 36%
 Workshops 33%
 1 op 1 hulp 8%

Wat is er nodig om aan de slag te gaan?

Reacties:

'Bijscholing is belangrijk om de aansluiting met de doelgroep te behouden.'
 'Een fysieke ontmoetingsplaats om kennis te delen.'
 'Enthousiaste collega's en draagvlak van het team.'
 'Experts bij elkaar brengen om zo kennis te versterken.'
 'Goede voorbeelden van collega's. Support van het management.'

Wat is er nodig op school?

40% **Tijd om tools te proberen**
 23% ICT faciliteiten voor docenten
 20% ICT faciliteiten voor studenten
 13% Een social media expert

Reacties:

'Tijd om tools te proberen en jezelf op die manier te scholen is nodig.'
 'Het zou onder professionalisering moeten vallen.'
 'De computers en internetverbinding op school zouden goed moeten werken.'
 'Je moet als docent een instelling hebben van "doen" en "proberen".'

28% geeft aan al veel social media te gebruiken.

22% geeft aan weinig tot geen social media te gebruiken.

50% zit tussen veel en weinig in.

15% wil graag geholpen worden door iemand van zijn eigen school.
80% maakt het niet uit waar die persoon werkzaam is.
5% wil graag geholpen worden door iemand van een andere school.

Onderzoek gedaan door Ashwin Brouwer voor socialmediainhetmbo.nl

Social media in het mbo

Dit werk is gelicenseerd onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 3.0 Unported licentie.

Ashwin Brouwer

Net als op het gebied van leesbevordering, is er ook op het gebied van mediawijsheid veel in ontwikkeling. Meer en meer is er aandacht voor sociale media in het onderwijs. Ashwin Brouwer, docent/coach bij ROC Friesland College signaleert nieuwe ontwikkelingen. Het gaat hierbij niet alleen over het mbo maar zeker ook over het gebruik van sociale media in het VO. Een paar voorbeelden.

- Versie 2.0 van het boekje: 'Social media Praktijkvoorbeelden uit het onderwijs' verkrijgbaar via <http://socialmediainhetmbo.nl/> en <http://trendmatcher.nl/> met 44 prachtige voorbeelden/verhalen van PO, VO, MBO en HBO docenten uit het hele land!
- Wat is er nodig om social media in het onderwijs te gebruiken? 100 werknemers uit het onderwijs hebben meegedaan aan dit onderzoek van Social media in het mbo en je kunt nu de volledige infographic met resultaten [downloaden](#).

Op zijn website <http://socialmediainhetmbo.nl/> verwijzingen naar de Facebookpagina, Twitter, Prezi, lessen en nog veel meer.

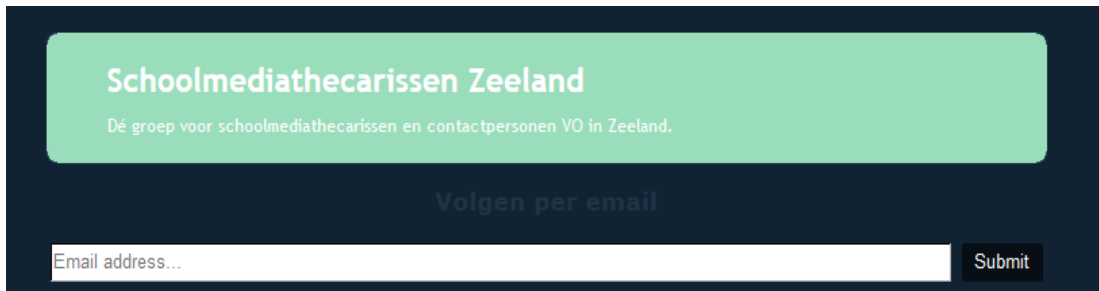
Bruikbare methode mediawijsheid in het VO

Mediawijzer.net roept docenten op tot deelname aan de vragenlijst VO en MBO. Amber Walraven van ITS Radboud Universiteit Nijmegen heeft opdracht gekregen bestaande mediawijsheid methodes in het vo en mbo te analyseren. Docenten worden opgeroepen de vragenlijst in te vullen zodat op termijn een overzicht beschikbaar is van bruikbare methodes. En hiaten in kaart kunnen worden gebracht. [Meer informatie](#)

Blog Schoolmediathecarissen

Op de [blog van de Schoolmediathecarissen Zeeland](#) wordt met regelmaat een blogbericht geplaatst. Zaken die met de mediatheek, mediawijsheid of literatuuronderwijs van doen hebben.

Wanneer je je mail adres invult:

Schoolmediathecarissen Zeeland
Dé groep voor schoolmediathecarissen en contactpersonen VO in Zeeland.

Volgen per email

Email address...

... dan wordt je via je mail op de hoogte gebracht van nieuwe post.

Energie Battle

Elk jaar doen er meer scholen mee met de Energy Battle van www.energiezeeland.nl. In juni was er een eerste voorronde met klas 2 VWO Calvijn College Goes en leerlingen van Scalda.

In oktober is de finale met de hierboven genoemde scholen en 4 klassen 3VWO en HAVO van Nehalennia, 2 teams van Calvijn College Middelburg en 45 leerlingen van 3^e klas Technasium van het Goese Lyceum.

Op de Wetenschapsdag, 4 oktober, presenteren een aantal teams hun duurzame ideeën aan het publiek op het plein in de Zeeuwse Bibliotheek.

Het publiek kiest daaruit de beste. De jury van Energie Zeeland selecteert daaruit en uit de voorrondes op de scholen zelf de finalisten. Deze teams mogen op de Dag van de duurzaamheid, 10 oktober 2014, om 19.00 uur pitchen in de aula van de Zeeuwse Bibliotheek voor de prijzen van de vakjury van Energie Zeeland en de prijzen van de jongerenjury van JouwZeeland. Iedereen is daarbij van harte welkom. Daarna is er een Energiecafé in de foyer. Het thema is: duurzaamheid en muziek-, cultuur- en sportverenigingen.

Na afloop worden de beste ideeën gepresenteerd op www.energiezeeland.nl.
Meer informatie over het programma op de website en op [Facebook](#):

Scholen die in 2015 mee willen doen met de Energy Battle kunnen voor meer informatie contact opnemen met Adriëne Withagen a.withagen@zeeuwsebibliotheek.nl.

Redactioneel

In deze nieuwsbrief aandacht voor landelijke ontwikkelingen en nieuws uit de regio. De redactie wordt gevormd door Jacolien Boogaard, Hannie Bruijnooge en Juul Timmerman.

E-mail adres voor reacties en kopij: h.bruijnooge@zeeuwsebibliotheek.nl